

- Тема.** Голосні звуки [а], [о], [у], [и], [і] [е]. Букви, що позначають голосні звуки.
- Мета:** закріпити знання дітей про голосні звуки та букви, що їх позначають; уточнити уявлення про варіанти звукового значення букв **Я я, Ю ю, Є є**; учити орієнтуватись у звуковій та буквеній будові слова; удосконалювати графічні навички; формувати вміння коригувати слова в реченні; виховувати інтерес до мовлення, пошану до рідної мови.
- Обладнання:** пейзажні малюнки на осінню тематику; алфавітна таблиця; таблиця «Букви, що позначають голосні звуки».

Хід уроку

I. АКТУАЛІЗАЦІЯ ОПОРНИХ ЗНАТЬ ТА ПЕРЕВІРКА ДОМАШНЬОГО ЗАВДАННЯ

- Які речення ви написали під час виконання домашньої роботи? Прочитайте їх.
- Розкажіть, що ви дізналися на останніх уроках української мови про правила переносу слів.
- Поясніть, як треба переносити слова, що містять сполучення **йо**. Наведіть приклади. Які звуки позначає це сполучення літер?

II. ПОВІДОМЛЕННЯ ТЕМИ ТА ЗАВДАНЬ УРОКУ

Учитель. Сьогодні на уроці ми поговоримо про голосні звуки та пригадаємо букви, які їх позначають. А допоможуть нам це зробити цікаві завдання та вправи нашого підручника рідної мови.

III. ЗАКРІПЛЕННЯ ТА ОСМИСЛЕННЯ НОВИХ ЗНАТЬ

1. Фонетична зарядка. Робота зі скоромовкою (підручник, с. 10, вправа 1).

Учитель читає скоромовку. Учні повторюють скоромовку вслід за педагогом методом «доцик» (змінюючи темп та голосову динаміку). Діти роблять висновок, що в усіх словах пропущена одна буква — **о**. Після цього діти переписують скоромовку в зошит, вставляючи в слова пропущену букву:

Скоромовки скоромовлю
із великою любов'ю,
щоби ловкі скоромовки
збагатили рідну мову.

Діти відповідають на питання, вміщені після скоромовки. Висновки учнів:

- у слова вписали букву **о**, яка позначає голосний звук [о];
- слово скоромовка утворене від двох слів: *скоро* та *мова*. Це значить, що скоромовки треба проказувати (вимовляти) швидко (скоро, у швидкому темпі).

Запитання та завдання

- Чи подобаються вам українські скоромовки? Чи згодні ви з тим, що ці вислови збагачують нашу мову?
- Прокажіть одну-дві знайомі вам скоромовки. Як навчають нас говорити скоромовки? (*Чітко, виразно, правильно.*)

Учні вивчають текст скоромовки з підручника напам'ять.

Учитель. Наш урок триває, і ми запрошуємо в гості золоту осінь, що зараз хазяйнує в нашому краї. Зверніть увагу: назва цієї пори також починається на букву **О о** та голосний звук [о].

Учитель розміщує на дошці одну-дві пейзажні картинки на осінню тематику.

2. Опрацювання тексту за В. Приходьком (підручник, с. 10, вправа 2).

1) Читання тексту. Стисле обговорення змісту.

- Про що розповів нам цей уривок оповідання?
- Що незвичайного в цій події?

2) Переписування другого абзацу з розкриванням дужок і відповідним змінюванням слів.

Стоїть привабливий медовий запах. На нього злетілися жовті оси. Сідають на ягоди, ласують солодким суничним соком. Рідко таке трапляється.

3) Учні визначають букви, що в підкреслених словах (*стоїть, сідають, ласують*) позначають по два звуки (літери **Ї і, Ю ю**) та пояснюють їхнє звукове значення.

3. Виконання завдання підвищеної складності.

Побудова звуко-буквеної схеми виділеного слова *трапляється*.

[– – • – | = • | = • | = •], [трап | л'á | йе | ц':а].

Завдання виконують біля дошки учні, рівень знань яких дозволяє це зробити. Педагог активно допомагає дітям, даючи необхідні підказки та пояснення.

4. Ознайомлення з правилом-схемою «Зверніть увагу!» (підручник, с. 11).

Діти розглядають схему і пригадують варіанти буквеного позначення всіх голосних звуків. Після цього учням пропонується закрити підручник. Учитель записує голосні звуки на дошці (бажано не в тій послідовності, що в підручнику), а учні називають та пишуть під ними відповідні букви.

5. Фізкультхвилинка.

6. Робота з підручником (с. 11, вправа 3).

Учитель. Суниці восени — явище рідкісне. А ось відлітання пташок у вирій — подія, звичайна для будь-якої осені. Прочитайте, як розповідає про це віршик М. Познанської.

Учні знайомляться з віршем, переписують його, вставляючи пропущені букви.

Журавлі летять, курличуть,
шлють останнє «прощавай»,
літечко з собою кличуть,
забирають в теплий край.

Діти називають звуки, що їх позначають вписані літери: *летять* — буква **я** позначає звук [а] та м'якість попереднього приголосного; *шлють* — **ю** позначає звук [у] та м'якість попереднього приголосного; *останнє* — **є** позначає звук [е] та м'якість попереднього приголосного; *собою* — **ю** позначає два звуки, [й] та [у], так само й у слові *забирають*.

Педагог звертає увагу класу на правопис слова в рамочці *лелека*.

7. Опрацювання правила про позначення буквами **я**, **ю**, **є** двох та одного звуків (підручник, с. 11).

Діти читають правило та наводять приклади слів, у яких згадані літери мають різне звукове значення.

Учитель. Чи може буква **ї** позначати один голосний звук? (*Ні, ця літера завжди позначає два звуки [йі].*)

IV. ПІДСУМОК УРОКУ

- Які звуки ми повторили сьогодні на уроці? (*Голосні звуки.*) Скільки голосних звуків в українській мові? (*Шість.*) Назвіть їх. (*[а], [о], [у], [и], [і] [е].*)
- Якими буквами позначаються на письмі голосні звуки? Назвіть та напишіть ці букви на дошці. (**А а, Я я, О о, У у, Ю ю, Е е, Є є, И и, І і, Ї ї.**)
- Які голосні звуки можуть позначатися двома різними літерами? (*Звуки [а], [у], [е].*)

V. ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

Переписати перший абзац тексту вправі 2 (с. 10 підручника), вписуючи пропущені літери на позначення голосних звуків.

Початок жовтня був на диво теплим. Обмануті теплом суниці посеред осені знову зацвіли.